OSKA trendikaardid. Tööjõu- ja oskuste vajadust mõjutavad tulevikutrendid 2030

Globaalsed väärtusahelad turbulentsis

Trendi mõju avaldumine

1. Juba 2008.–2009. aasta finantskriisile järgnenud aastakümmet iseloomustab **rahvusvahelise kaubanduse, investeeringute ning globaalsete väärtusahelate* [1] laienemise aeglustumine** (Titievskaia jt, 2020 [2]; World Bank, 2020 [3]).
2. **USA ja Hiina vaheline kaubanduskonflikt suurendab protektsionismi** ning kujundab ümber globaalseid väärtusahelaid. **Protektsionism soodustab globaalsete väärtus- ja tarneahelate tagasitoomist** (*reshoring*) või ümberpaigutamist uutesse piirkondadesse. (World Bank, 2020 [4])
3. **2020. aastal puhkenud COVID-19 pandeemia** on põhjustanud rahvusvahelises kaubanduses, investeeringutes ja reisimises sügava šoki (ingliskeelse terminina väljendatud ka kui *slowbalisation*) (Titievskaia jt, 2020 [5]) ning **tõi välja globaalsete väärtusahelate haavatavuse** (Arenguseire Keskus, 2020c [6]).
4. Füüsilisi kaupu tootvad väärtusahelad on muutunud vähem kaubandusmahukaks, **teenusmajanduse, sh piiriüleste teenuste maht on kasvanud** ja selle kasvutempo on kiirenemas (Lund jt, 2019 [7]). Rahvusvaheline digitaalne teabevahetus ja piiriülesed andmevood on kasvanud ka kogu COVID-19 pandeemia vältel (Titievskaia jt, 2020 [8]).
5. **Kaubandus ja investeeringud muutuvad piirkondlikumaks** (Titievskaia jt, 2020 [9]; EY, 2020 [10]), kasvab kaupu tootvate väärtusahelate (eriti auto-, samuti arvuti- ja elektroonikatööstuses) piirkondlik kontsentreerumine, eriti Aasias ja Euroopas (Lund jt, 2019 [11]).
6. **Globaalseid väärtusahelaid kujundavad ümber andmevoogude piiriülene liikumine ja uued tehnoloogiad** (digitaalsed platvormid, asjade internet, automatiseerimine, 3D-printimine, tehisintellekt (AI)). Uued tehnoloogiad muudavad logistikat, tootmist ja ka tooteid (pooltoodete ja mahukaupade osakaal väheneb). (World Bank, 2020 [12]; Lund jt, 2019 [13])
7. **Digitaalsete platvormide roll reeglite kehtestajana globaalsetel turgudel kasvab.** Digiplatvormid avardavad globaalset konkurentsi ning on muutunud igapäevaelu orgaaniliseks osaks. (Arenguseire Keskus, 2021 [14]; Arenguseire Keskus, 2020c [15]) Aastaks 2030 jõuab internetti ühendatud seadmete arv maailmas 125 mld-ni (2017. aastal 27 mld) ning 75%-l maailma elanikkonnast on mobiilne ühendus (European Strategy and Policy Analysis System, 2019 [16]).

Vaata lisaks megatrendi Üleilmastumine võimendab riske.

Trendi mõju oskustele

1. Tehnoloogia kiirenev areng, geopoliitika, majanduslik ebastabiilsus ja ühiskondlikud muutused teevad juhtimise aina keerukamaks. Kui varem tähendas juhtimine peamiselt planeerimist ja kontrolli, siis 2035. aasta poole liikudes **muutub oluliseks oskus luua selge visioon ja võimestada meeskonda, pakkudes samal ajal kindlustunnet olukorras, kus ebakindlus ja pidevad muutused on uus normaalsus.** Rahvusvahelised uuringud kinnitavad, et just juhtide suutlikkus toime tulla turbulentsiga on otsustav konkurentsieelis: McKinsey rõhutab, et **parimad juhid oskavad samaaegselt maandada riske ja kasutada ära uusi võimalusi** *(ambidextrous management)*(McKinsey, 2023 [17]). Muutuste ajastul ei piisa ainult tehnoloogia- ja majandustrendide tundmisest, vaid sama tähtis on mõista,

kuidas inimesed ja organisatsioonid arenguga kohanevad ning kuidas juhtida kestvaid muutusi.

2. **Globaalsed väärtusahelad* [18] muutuvad teadmusmahukamaks** ning sõltuvad järjest enam kõrgelt kvalifitseeritud tööjõust. Madalama kvalifikatsiooniga töö muutub tootmise seisukohalt üha vähem tähtsaks. (Lund jt, 2019 [19])
3. Arenenud tootmise ja teenuste ning innovatiivsete tegevustega seotud väärtusahelates osalemine eeldab lisaks selgetele regulatsioonidele ja headele ühendustele maailmaga **ka järjest kõrgemaid nõudmisi töötajate oskustele** (World Bank, 2020 [20]).
4. Uue tehnoloogia arendamise, juurutamise ja kasutamisega seotud teadmised ja oskused on globaalses konkurentsis võtmetähtsusega, kuivõrd uute tehnoloogiate kasutuselevõtt võimaldab pakkuda kõrgema lisandväärtusega tooteid ja teenuseid ning globaalsetes väärtusahelates kõrgemale liikuda (Krusell jt, 2020 [21]).
5. Tehisintellekt (AI) ja andmeanalüütika võimaldavad ettevõtetel oma väärtusahelaid paremini juhtida (Singhal ja Sneader, 2021 [22]; ILO, 2019a [23]). See kasvatab vajadust **heade andmeanalüüsioskuste ja tehisintellekti teadmiste järele**.
6. **Suurendamaks kodumaiste ettevõtete võimekust osaleda globaalsetes väärtusahelates, tuleks riikidel investeerida inimkapitali arendamisse.** Riigid saavad kodumaiseid väike- ja keskmise suurusega ettevõtteid kokku viia globaalsete väärtusahelate juhtivate firmadega, toetades töötajate koolitamist ja ettevõtete suutlikkuse tõstmist ning pakkudes rahvusvahelistele suurettevõtetele teavet tarnevõimaluste kohta. (World Bank, 2020 [24])

Vaata lisaks megatrendi Üleilmastumine võimendab riske.

Allikad

1. 18. **Globaalne väärtusahel** (*global value chain* ehk GVC) on tarbijatele müüdava toote või teenuse tootmisetappide järgnevus, kus iga etapp lisab tootele või teenusele väärtust ja vähemalt kaks neist toimuvad eri riikides. Näiteks Itaaliast, Jaapanist ja Malaisiast pärit osadega Soomes kokkupandud jalgratas, mis eksporditakse Egiptusesse, on näide globaalsest väärtusahelast. (*Definitsiooni allikas: Maailmapank*).

2. 5. 8. 9. Titievskaia, J., Kononenko, V., Navarra, C., Stamegna, C., Zumer, K. (2020). **Slowing down or changing track? Understanding the dynamics of "Slowbalisation".** Brussels: European Union. doi:10.2861/914072

3. 4. 12. 20. 24. World Bank (2020). **World Development Report 2020: Trading for Development in the Age of Global Value Chains.** Washington, DC: World Bank. Kasutatud 31.03.2021, https://www.worldbank.org/en/publication/wdr2020

6. 15. Arenguseire Keskus (2020c). **Globaalsed jõujooned 2035. Teise taustaraporti ülevaade: Digitaalsete ökosüsteemide stsenaariumid.** Tallinn: Arenguseire Keskus. Kasutatud 27.03.2021, https://www.riigikogu.ee/wpcms/wp-content/uploads/2020/09/2020_globaalsed_joujooned_digitaalsed-okosusteemid.pdf

7. 11. 13. 19. Lund, S., Manyika, J., Woetzel, J., Bughin, J., Krishnan, M., Seong, J., Muir, M. (2019). **Globalization in Transition: The Future of Trade and Value Chains.** McKinsey Global Institute. Kasutatud 28.03.2021, https://mck.co/3CKE42C

10. EY (2020). **Are you reframing your future or is the future reframing you? Megatrends 2020 and beyond.** EYQ 3rd edition. Kasutatud 30.04.2021, https://assets.ey.com/content/dam/ey-sites/ey-com/en_gl/topics/megatrends/ey-megatrends-2020-report.pdf

14. Arenguseire Keskus (2021). **Arenguseire Keskuse aastaraamat 2020.** Tallinn: Arenguseire Keskus. Kasutatud 31.03.2021, https://www.riigikogu.ee/wpcms/wp-content/uploads/2021/03/2020_arenguseire_keskuse_aastaraamat_veeb.pdf

16. European Strategy and Policy Analysis System (ESPAS) (2019). **Global Trends to 2030: Challenges and Choices for Europe.** Gaub, F. (toim.). doi:10.2872/074526

17. McKinsey (2023) How the best leaders navigate turbulance, https://www.mckinsey.com/featured-insights/themes/how-the-best-leaders-navigate-turbulence, (23.09.2025)

21. Krusell, S., Rosenblad, Y., Michelson, L., Lambing, M. (2020). **Eesti tööturg täna ja homme 2019-2027. Ülevaade Eesti tööturu olukorrast, tööjõuvajadusest ning sellest tulenevast koolitusvajadusest.** Terviktekst. Tallinn: Kutsekoda, OSKA. Kasutatud 11.06.2021, https://oska.kutsekoda.ee/wp-content/uploads/2020/05/T%C3%B6%C3%B6j%C3%B5uprognoos-2019_2027_terviktekst.pdf

22. Singhal, S., Sneader, K. (2021). **The next normal arrives: Trends that will define 2021—and beyond.** McKinsey & Company, 4. jaanuar. Kasutatud 17.02.2021, https://www.mckinsey.com/featured-insights/leadership/the-next-normal-arrives-trends-that-will-define-2021-and-beyond

23. ILO (2019a). **Changing business and opportunities for employers' and business organizations.** International Labour Office and International Organisation of Employers – Geneva: ILO and IOE. Kasutatud 9.03.2021, https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_dialogue/---act_emp/documents/publication/wcms_679582.pdf